

Ακραίες εκφάνσεις της θρησκευτικότητας και οι εσώτερες διαστάσεις της ταυτότητας του ποιμνίου (Δημήτρης Τσιολακίδης)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2ee4W1q>]

Η λειτουργία της συγκρουσιακής θρησκευτικότητας επεκτείνεται επίσης στις εμπλοκές των διαπροσωπικών σχέσεων, αλλά βρίσκει επίσης και την ομαδική έκφρασή της και φανερώνεται στις εξωτερικές συλλογικές εκδηλώσεις θρησκευτικής πώρωσης και μισαλόδοξων και αρτηριοσκληρωτικών παρεκκλίσεων. Τα φαινόμενα αυτά λοιπόν που φέρουν φονταμενταλιστικό χαρακτήρα, με τους πρωταγωνιστές να επιδεικνύουν οπαδική συμπεριφορά, δεν είναι παρά η μετάβαση και επέκταση των ατομικών ψυχικών συμφορήσεων σε μία ευρύτερη κλίμακα. Τις συμφορήσεις αυτές τις συναντούμε σε σεχταριστικούς, εθνικιστικούς και ρατσιστικούς σχηματισμούς, και σε αυτή την παράμετρο οφείλεται και η εμπλοκή ανθρώπων σε αυτά τα μορφώματα ενώ το μορφωτικό τους επίπεδο φαίνεται να μη συνάδει με τους συγκεκριμένους προσανατολισμούς. Εντός του περιρρέοντος κλίματος βρίσκονται και εκείνοι που αναζητούν στο πρόσωπο του ιερέα έναν «καθαρή» και εξαγνιστή που χρησιμοποιεί μαγικού τύπου μεθόδους και λέξεις, ή έναν μελλοντολόγο που θα τους αποκαλύψει λεπτομέρειες της μελλοντικής τους προσωπικής πορείας, ή άλλοτε έναν μύστη που θα τους οδηγήσει στα ενδότερα μιας πραγματικότητας προορισμένης για κάποιους εκλεκτούς και προνομιούχους. Αυτοί είναι οι οπαδοί μιας δεισιδαίμονος θρησκευτικότητας.

Συχνά

όμως συμβαίνει και το αντίθετο όπου κάποιοι που δεν έχουν καμία επαφή με την Εκκλησία να αποζητούν για λόγους υγείας κυρίως, τη θεραπεία στις μαγικές ιδιότητες τις οποίες αποδίδουν στον αγιασμό, στο έλαιο του ιερού ευχελαίου, ή στην ανάγνωση κάποιας ευχής από τον ιερέα σε κάποιο προσωπικό τους αντικείμενο, το οποίο πιστεύουν ότι μεταφέρει με αυτό τον τρόπο τις ιαματικές δυνάμεις μιας θείας δύναμης. Συμβαίνει άλλοτε οι συγγενείς κάποιου παθόντα που διαπνέονται από όμοιες αντιλήψεις να μετέρχονται τέτοιες πρακτικές εν αγνοία του[23].

Στην εκδίπλωση της συγκεκριμένης ανθρωπογεωγραφίας βρίσκεται το ανάγλυφο τοπίο μιας ακόμη συστάδας της θρησκευτικής ταυτότητας των μελών του ποιμνίου. Σύμφωνα με τη Μητέρα Μαρία Σκόμπσοβα[24], υπάρχουν πέντε τρόποι με τους οποίους θρησκευείται κανείς. α) Ο ιδρυματικός τύπος, β) ο τυπολατρικός, γ) ο αισθητικός, δ) ο ασκητικός, ε) ο ευαγγελικός[25]. Η ταξινόμηση αυτή δε σημαίνει ότι καλύπτει όλο το φάσμα των ιδιομορφιών της θρησκευτικής και πνευματικής ζωής ούτε και τον εσωτερικό πολυμορφισμό που προκύπτει από την ιδιαιτερότητα του κάθε προσώπου, πολύ περισσότερο επειδή αναφέρεται στο ποίμνιο της ρωσικής Εκκλησίας, μπορεί όμως να αποτελέσει ένα αναφορικό πλαίσιο στον προβληματισμό μας. Οι τύποι αυτοί αναδύονται κάθε φορά τόσο από τις τρέχουσες συνθήκες, όσο και από τις διαφορετικές κατηγορίες των ανθρώπων που διερμηνεύουν ο καθένας με τον δικό του τρόπο το κάλεσμα της πίστης. Επίσης στο μεγαλύτερο τμήμα του ποιμνίου παρατηρείται ένας συνδυασμός που μπορεί να υπερβαίνει τη σύμμιξη μεταξύ δύο μόνο τύπων.

Στον πρώτο τύπο αυτό που διαπιστώνεται είναι η προσκόλληση στις θεσμικές λειτουργίες όπου η παρουσία της Εκκλησίας θεωρείται ουσιαστική με βασικό ελατήριο όμως εθνικά και όχι εκκλησιαστικά κριτήρια. Χαρακτηριστικό αυτής της θρησκευτικότητας είναι η περιθωριοποίηση της πνευματικής ζωής και η ανάδειξη στη θέση της μιας εγκεκριμένης από το κράτος θρησκευτικότητας. Η ευσέβεια αποτελεί αρετή του κράτους και είναι απαραίτητη ώστε να εξυπηρετεί την επιδίωξη του κράτους να σφηρυλατεί ευσεβείς συνειδήσεις. Ο ιερέας φροντίζει για την προσήκουσα τέλεση των εκδηλώσεων της λατρευτικής ζωής μόνο που εξομοιώνεται η προσφορά του με τη μέριμνα άλλων κοινωνικών και κρατικών λειτουργιών. Η συμμετοχή στην λατρευτική ζωή συμβαίνει επειδή το απαιτεί η κοινωνική συνθήκη. Πρόκειται για μία ιδρυματική μορφή της εκκλησιαστικής ζωής, ενώ κάθε δραστηριότητά της έχει επιδερμικό χαρακτήρα. Είναι θα λέγαμε μια κοινωνία χλιαρών πιστών που δεν διακατέχονται από ενθουσιαστικό πνεύμα και τους λείπει το φλογερό πάθος της θρησκευτικής ζωής. Στην ίδια γραμμή βρίσκονται και οι ιερείς που δεν τους λείπει η εντιμότητα και η ευσυνειδησία, στερούνται όμως έμπνευσης και δημιουργικότητας, καθώς εμφορούνται από μια κληρικαλιστική διάθεση και συνείδηση που θέλει να προβάλλει τη δύναμη και τον πλούτο της Εκκλησίας. Πρόκειται για μια εκκλησιαστική ψυχολογία βασισμένη σε μία κακώς εννοούμενη παράδοση που μαζί με τις πνευματικές αξίες προωθεί και τις θεσμικές, παραμορφώνει το μήνυμα και την ουσία της Χριστιανικής αγάπης και θεωρεί την Εκκλησία απαραίτητο γνώρισμα της κρατικής εξουσίας. Αυτός ο τύπος έχει απειροελάχιστους εκφραστές και πνέει τα λοίσθια.

(συνεχίζεται)

[23] Πρβλ. π. Αδαμαντίου Αυγουστίδη, ό.π., σς. 48-53.

[24] Η αγιοκατάταξή της τελέσθηκε στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Αλεξάνδρου Νέβσκυ στο Παρίσι την 1και 2 Μαΐου 2004, η δε μνήμη της εορτάζεται την 20η Ιουλίου.

[25] Βλ. : Μ. Μαρία Σκόμπτσοβα «IN COMMUNION», website of the orthodox peace fellowship JANUARY 20, 2005<http://incommunion.org/?p=26>